

Aspekty prawne chirurgii

Prof. dr hab. Zbigniew Włodarczyk

Wykład „Propedeauryka chirurgii”

III rok Wydział Lekarski

*Kopiowanie, powielanie, udostępnianie, rozpowszechnianie całości lub fragmentów,
wykorzystywanie do celów innych niż proces dydaktyczny w Collegium Medicum w Bydgoszczy,
UMK w Toruniu jest zabronione bez pisemnej zgody autora wykładu.*

„Ignorantia iuris nocet”

Akty prawne regulujące działania lekarza

- Ustawa Kodeks Karny z dn. 6.06.1997 Dz. U. 1997, nr 88 poz. 553
- Ustawa Kodeks Cywilny z 23.04. 1964
- Ustawa o zawodach lekarza i dentysty z 5.12.1996 r. Dz. U. 2008 nr 136 poz. 857
- Ustawa o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta z 6.11.2008 r. Dz. U.2009 nr 52 poz. 417
- Ustawa o zakładach opieki zdrowotnej z 30.08. 1991 Dz. U. 2007 nr 14 poz. 89
- Kodeks Etyki Lekarskiej z2.01.2004 r.

Lekarz podlega odpowiedzialności

- Karnej
- Cywilnej
- Zawodowej

Zgoda jako naczelną zasadą czynności lekarskich

Zgoda – oświadczenie woli pacjenta w formie ustnej lub pisemnej, wyrażające zezwolenie na wykonanie świadczenia zdrowotnego

Obowiązek uzyskania zgody na wszystkie świadczenia zdrowotne, diagnostyczne, terapeutyczne i rehabilitacyjne. Art. 192 k.k. *„kto wykonuje zabieg leczniczy bez zgody pacjenta, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2”*

Warunki prawidłowej zgody

- Wyrażona przed wykonaniem świadczenia
- Wyrażona pozytywnie (*expressis verbis*)
- Wyrażona po uzyskaniu wyczerpującej i dostępnej informacji
- Wyrażona w odpowiedniej formie
- Wyrażona przez uprawniony podmiot

Rodzaje zgody

- **Autonomiczna** pacjent pełnoletni i nieubezwłasnowolniony
- **Równoległa** małoletni 16-18 lat + przedstawiciel ustawowy
osoba ubezwłasnowolniona + kurator
- **Zastępcza** przedstawiciel ustawowy małoletniego < 16 lat
sąd opiekuńczy

Pacjent nieprzytomny

- Świadome oświadczenie woli wyrażone przed utratą przytomności – wiążące
- Brak oświadczenia – decyzja lekarza lecącego
 - tryb nagły
 - postępowanie w najlepszym interesie chorego
 - konsultacja z drugim lekarzem
 - wpis do dokumentacji medycznej

Pacjent małoletni < 16 roku życia

- Zgoda przedstawiciela (przedstawicieli) ustawowego (a nie faktycznego opiekuna)
- Brak zgody jednego z rodziców ?
- Wskazania nagłe ?
- Zgoda na badanie i/lub szczepienie ?

Sekcja zwłok

Wykonanie obligatoryjne

- Zgon < 12 godzin od przyjęcia do szpitala
- Przyczyny zgonu nie można ustalić w sposób jednoznaczny
- Wskazania sądowo-lekarskie
- Wskazania epidemiologiczne do przeprowadzenia sekcji
do zaniechania sekcji

Wykonanie fakultatywne

- Brak sprzeciwu zmarłego wyrażonego za życia, przedstawiciela ustawowego lub najbliższej rodziny

Zaniechanie

- Sprzeciw zmarłego wyrażony za życia, przedstawiciela ustawowego lub najbliższej rodziny

Postępowanie z pacjentem pod wpływem alkoholu lub środków odurzających

- Czy pacjent jest w stanie świadomie udzielić zgody lub wyrazić sprzeciw
- Czy zabieg ratuje życie lub zdrowie
- Czy możliwe jest uzyskanie zgody Sądu Opiekuńczego
- Zgoda opiekuna ustawowego
- Pobranie krwi u kierującego pojazdem

Sprzeciw pacjenta na wykonanie czynności lekarskich

- *„Prawo nie nakazuje poddawać się pacjentowi interwencji medycznej, a lekarzowi pokonywać oporu pacjenta albo przez wykonanie czynności, na które nie wyraził zgody, albo przez występowanie do sądu, aby taki sprzeciw pozbawił mocy”*
- *„Sprzeciw pacjenta wyrażony na wypadek utraty przytomności jest dla lekarza wiążący, jeżeli został przez pacjenta złożony w sposób wyraźny i jednoznaczny”*
wyrok SN z 27.10.2005

Wyjątki (postępowanie przymusowe)

- Choroby zakaźne
- Leczenie na zasadach Ustawy o Ochronie Zdrowia Psychicznego
- Osoby osadzone
- Leczenie uzależnień
- Pobranie krwi od kierowców

Skuteczność sprzeciwu zależy od

- Możliwości podjęcia świadomej decyzji dot. leczenia i skutków zaniechania leczenia
- Uzyskania pełnej informacji nt skutków zaniechania leczenia
- Ostatecznej decyzji Sądu Opiekuńczego
- Osoby wyrażającej sprzeciw
 - opiekun ustawowy wobec leczenia małoletniego
 - najbliższa rodzina wobec nieprzytomnego
 - oświadczenie rodziny
 - przedstawienie pisemnego oświadczenia pacjenta

Udzielenie świadczeń zdrowotnych bez zgody pacjenta

Rozszerzenie pola operacyjnego

Art.. 35 Ustawy o Zawodzie Lekarza „jeżeli w trakcie wykonywania zabiegu operacyjnego wystąpią okoliczności, których nieuwzględnienie groziłoby pacjentowi niebezpieczeństwem utraty życia lub ciężkim rozstrojem zdrowia, a nie ma możliwości niezwłocznie uzyskać zgody pacjenta lub jego przedstawiciela ustawowego, lekarz ma prawo zmienić zakres zabiegu w sposób umożliwiający uwzględnienie tych okoliczności”

Wyjątki

sprzeciw wobec rozszerzenia zabiegu

Lekarski obowiązek informacji

Art.. 31 ust. 1 Ustawy o Zawodzie Lekarza „*lekarz ma obowiązek udzielać pacjentowi przystępnej informacji o jego stanie zdrowia, rozpoznaniu, proponowanych oraz możliwych metodach diagnostycznych, leczniczych, dających się przewidzieć następstwach ich zastosowania albo zaniechania, wynikach leczenia oraz rokowaniu*”

Wady informacji lekarskiej

- Niepełność
- Fałszywość
- Wybiórczość
- Niezrozumiałość
- Forma (ustna vs pisemna)

Kłamstwo humanitarne

Art. 31 ust. 4 Ustawy o Zawodzie Lekarza *„W sytuacjach wyjątkowych, jeżeli rokowanie jest niepomyślne dla pacjenta, lekarz może ograniczyć informację o stanie zdrowia i o rokowaniu, jeżeli według oceny lekarza przemawia za tym dobro pacjenta. W takich przypadkach lekarz informuje przedstawiciela ustawowego pacjenta lub osobę upoważnioną przez pacjenta. Na żądanie pacjenta lekarz ma jednak obowiązek udzielić mu żądanej informacji”.*

Tajemnica lekarska

Art.. 40 Ustawy o Zawodzie Lekarza *„lekarz ma obowiązek zachowania w tajemnicy informacji związanych z pacjentem, a uzyskanych w związku z wykonywaniem zawodu „Obowiązek nie ustaje a chwilą zakończenia leczenia, a nawet śmierci pacjenta”*

Wyjątki

- powiernik pacjenta
- jeżeli zachowanie tajemnicy może stanowić niebezpieczeństwo dla życia lub zdrowia pacjenta lub innych osób (np. nosicielstwo HIV) – narażeni na zakażenie
- pacjent nie stosuje się do zaleceń lekarza – członkowie najbliższej rodziny
- pacjent nie może prowadzić pojazdów mechanicznych – starosta powiatowy
- pacjent lub przedstawiciel ustawowy wyrazili zgodę na ujawnienie danych – w zakresie zgody i po przedstawieniu ewentualnych skutków ujawnienia
- jeżeli jest to niezbędne do praktycznej nauki zawodów – możliwość sprzeciwu pacjenta

Błąd w sztuce

*„Czynność lub zaniechanie lekarza w zakresie **diagnozy i terapii**, niezgodna z nauką medycyny w zakresie dla lekarza dostępnym”*

„naruszenie obowiązujących lekarza reguł postępowania, wypracowanych na gruncie nauki i praktyki medycznej”

Błąd terapeutyczny: zastosowanie zbędnej lub niewłaściwej metody leczenia, wdrożenie lub przeprowadzenie leczenia niezgodnie z aktualną wiedzą medyczną

Błąd diagnostyczny: nieprawidłowe rozpoznanie, zaniechanie lub nieprawidłowe wykonanie dostępnych badań diagnostycznych lub wyciągnięcie na ich podstawie oczywiście błędnych wniosków

 błąd pozytywny – choroba rozpoznana u zdrowego człowieka

 błąd negatywny – brak rozpoznania u chorego człowieka

 błąd mieszany – nieprawidłowe rozpoznanie

Błąd techniczny – niewłaściwe przeprowadzenie zabiegu

Błąd organizacyjny – nieprawidłowa organizacja pracy

Składowe konieczne błędu w sztuce

 Postępowanie niezgodne z aktualnym stanem wiedzy

 Szkoda

 Związek przyczynowo-skutkowy

Odpowiedzialność zawodowa lekarza

Ustawa o Izbach Lekarskich z dn. 2.12.2009 r.

Postępowanie Rzecznika Odpowiedzialności Zawodowej

- Czynności sprawdzające
- Postępowanie wyjaśniające
- Postępowanie przed sadem lekarskim
- Postępowanie wykonawcze

Możliwe kary

- Upomnienia
- Nagany
- Pieniężna
- Zakaz pełnienia funkcji kierowniczych
- Ograniczenie zakresu czynności w wykonywaniu zawodu lekarza
- Zawieszenie prawa wykonywania zawodu od 1 do 5 lat
- Pozbawienie prawa wykonywania zawodu

Odpowiedzialność cywilna lekarza

Kontraktowa – niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania polegającego na niewłaściwym wykonaniu umowy zawartej między lekarzem a pacjentem

Deliktowa – szkoda w wyniku nieumyślnego popełnienia czynu niedozwolonego w trakcie wykonywania czynności leczniczych (rażące niedbalstwo lub lekkomyślność)

Sposób zatrudnienia

- na umowie o pracę - regres
- w spółdzielni lekarskiej - deliktowa
- w ramach praktyki prywatnej - deliktowa i kontraktowa

Dziękuję za uwagę